4 చెదపురుగు

సాయంత్రం ఐదున్నరకి చేరుకోవలసిన ట్రెయిను రాత్రి తొమ్మిదింటికి చేరుకుంది. ఇలా జరుగుతుందని బయలుదేరేముందు ఊహించలేదు. ట్రెయిన్ సకాలంలో చేరివుంటే, ఆ వూరిలో నాకున్నపని ఒక గంటలో పూర్తిచేసుకుని, తొమ్మిదింటికి మళ్ళీ తిరుగుబండి అందుకొని ఉండేవాణ్ణి. ట్రెయిన్ లేటుకావడంతో అంతా తారుమారయింది. వచ్చిన చిక్కేమిటంటే ఆ వూరిలో లాడ్జిలేదు. మరీచిన్నటౌను. నేను వెళ్ళవలసిన వ్యక్తి ఇంటికి- వేళకాని వేళలో వెళ్ళడం ఎందుకో బొత్తిగా మనస్కరించలేదు. వెళ్ళక రాత్రి ఎక్కడ గడపాలో అంతకన్నా తోచలేదు. ఇట్లా కొట్టుమిట్టాడుతూనే స్టేషన్ బయటికి వచ్చాను. ఒకే ఒక జట్కా ఉంది. బండివాడు నన్నుచూచి జట్కా దగ్గరికితెచ్చి,

"రండి బాబూ, ఎక్కడికి పోవాలి?" అన్నాడు.

రోటిలో తలదూర్చి రోకటి పోటుకు వెరవడం బాగుండదు నాకు పని వున్న వ్యక్తి ఇంటికే వెళ్ళదలచుకున్నాను. కానీ ఆ వ్యక్తిపేరు జట్కా-వాడితో చెప్పడానికి తటపటాయించాను. చుట్టూ చూశాను. జనం ఎవ్వరూ లేరు.

"శేషమాంబ యిల్లు తెలుసా?" గొంతు తగ్గించి అడిగాను. వాడు నావైపు అదోరకంగా చూసి, "కూర్చోండి" అన్నాడు.

కూర్చున్న తర్వాత బండి తోలుతూనే వాడు నావైపు పదేపదే చూస్తున్నాడు.వాడి దృష్టి నుంచి తప్పించుకోవడానికి ముఖం వెనక్కి తిప్పి కూచున్నాను. ముళ్ళమీద కూచున్నట్టుంది.

జట్కా ఓ చిన్న మేడముందు ఆగింది. మేడకు చుట్టూ కాంపౌండు

గోడవుంది. గేటు వేసేవున్నది. బండిదిగి ఆవిడను ఎట్లా లేపడమో అర్థం కాక అయోమయంలో పడ్డాను.జట్కామనిషి నా స్థితి గమనించి నట్టున్నాడు.

"మీరు కొత్తా ఆమెకి?" కంఠంలో వ్యంగ్యం ధ్వనిస్తోంది. వాడు వేసిన ప్రశ్నకి నవ్వు వచ్చింది. కొత్తేనన్నట్టు తలూపాను. వాడు గేటుతీసి లోపలికి వెళ్ళి తలుపు తట్టాడు. కాసేపటికి లోపల అలికిడయింది. దీపాలు వెలిగాయి. తలుపుతీస్తూ, "ఎవరదీ?" అన్నది ఆమె కంఠంలో నిద్ర మత్తు ధ్వనిస్తోంది.

"నేను జట్కా ఖాసించిని, ఏదో బేరం తగిలింది చూడు" అంటూ వాడు వెనక్కి తిరిగాడు.

వాడిచ్చిన జవాబుకు నాకు మూర్ఛ వచ్చినంత పనయింది. ముచ్చెమటలు ముంచెత్తిపోశాయి.

ఆమె తలుపుతీసి లోపలికి రండి అన్నట్టు కొంచెం పక్కకి తొలగి నిల్చుంది.

లోపలికి వెళ్ళగానే తలుపులువేసి మేడ మెట్లెక్కుతూ "రండి" అన్నది. ఆమె ఒయ్యారంగా మెట్లెక్కుతున్నది. పల్చటి పుల్‌వాయిల్ చీరలో వంపులు చాలా స్పష్టంగా కన్పిస్తున్నవి. తెల్లటి ఒళ్ళు. సన్నటి నడుమూ-అందమైన మనిషే.

మేడమీదికి వెళ్ళాక కుర్చీ చూపించి "కూర్చోండి" అన్నది.ఎదురుగ్గా మరో కుర్చీ వున్నది. కాని ఆవిడ కూర్చోలేదు.కుర్చీపట్టుకుని అజంతా శిల్ప భంగిమలో నిలబడ్డది.అవయవ నిర్మాణంలోవున్న ఆకర్షణ ముఖంలో లేదు.

"ఏ వూరండీ మీది?"అన్నదినావైపు పరకాయించి చూస్తూ.వూరిపేరే కాదు. వచ్చినపని కూడా చెప్పాను. చప్పున చెప్పకపోతే ఆవిడకు నామీద మరోఅభిప్రాయం కలగవచ్చు. నేను చెప్పింది విన్నాక ఆవిడ మంచం చూపి "ఇక్కడే పడుకోండి, ఉదయం మాట్లాడుకోవచ్చు" అంటూ కిందికి దిగిపోయింది.

గొప్ప రిలీఫ్ దొరికినట్లయింది. చుట్టూచూచాను.ఇల్లు కొత్తగా కట్టిందేమో గోడలు పరిశుభ్రంగా ఉన్నాయి. గోడలకు అక్కడక్కడా చౌకబారు

క్యాలెండర్లు వున్నాయి. అక్కడక్కడ ఆమె ఫొటోలు వివిధ భంగిమల్లో వేలాడదీసి వున్నాయి. నాదృష్టి ఉన్నట్టుండి, ఒక ఫొటోముందు నిలిచింది. కళ్ళు తాటించి చూచాను. సందేహంలేదు. అది గోపాలరావుదే. గోపాలరావు రసికుడు కూడా నన్నమాట? లైటు ఆఫ్‌చేసి పడుకున్నాను. ఆలోచనలు గోపాలరావు చుట్టూ ముసురుకున్నాయి.

గోపాలరావుకు నన్ను ఎవరు పరిచయం చేశారో నాకు సరిగా జ్ఞాపకం లేదు. నిజానికి గోపాలరావును నేను ముందే ఎరుగుదును. ఆయన 'జనప్రియ' అన్న వారపత్రికకు సంపాదకుడు. ఖరీదయిన బట్టల్లో, ఖరీదైన మనుషుల్తో తిరిగేవాడు.ఎప్పుడూ సాహిత్య సభల్లోనూ రాజకీయ సభల్లోనూ తప్పకుండా కనిపించేవాడు. అలాంటి వాళ్ళు పదిమందికి తెలియడంలో ఆశ్చర్య మేముంది?

గోపాలరావుతో పరిచయమైన తరువాత రోడ్డుమీదనో బస్సులోనో కనిపిస్తే ఎందాకవెళ్తున్నారనో, ఎట్లావున్నారనో ప్రశ్నిస్తూనే వెళ్ళిపోయే వాడు.ఆయనవెంట పెద్దమనుష్యులుంటే అసలు చూచీచూడనట్టే వెళ్ళేవాడు. అన్నీ గొప్పవాళ్ళ లక్షణాలు, బాగా డబ్బున్న వాడై వుంటాడు.

ఉన్నట్టుండి ఒకరోజు రోడ్డుమీద తారసిల్లి "మీరు కథా రచయిత లటగా?" అన్నాడు ఆశ్చర్యంగా.

ఇన్నాళ్లూ నేను కథారచయితనని ఆయనకు తెలియదల్లేవుంది. "ఈ రోజుల్లో కథారచయితో,గేయకవో కాని వాడెవడులెండి" అన్నాను. గోపాల రావు పగలబడి నవ్వాడు. మీరుచెప్పేది నిజమే. పాఠకులకన్నా రచయితలే ఎక్కువవుతున్నారు. ఏ పత్రికయినా చూడండి యివాళున్న రచయిత పేరు రేపు కనిపించదు. అంతా కొత్త కొత్తవాళ్ళు పుట్టుకొస్తున్నారు. కొన్నాళ్ళకి పాఠకుడన్నవాడు మిగలకుండా, అంతా రచయితలే అయిపోయేటట్టుంది. ఈ ఆంధ్రదేశంలో" అన్నాడు.

"కానివ్వండి. అయితే మటుకు వచ్చేనష్టంమేముంది. ఎలాగూ మంచికథలూ గొప్ప కవిత్వమూ రాసేవాళ్ళు వేళ్ళమీద లెక్కపెట్టగలిగినంత మందే వుంటారు. వాళ్ళ రచనల్లో గొప్పదనం గ్రహించడానికి మామూలు పాఠకులకన్నా ఒకమెట్టుపైన వుండాలి. దేశంలోని పాఠకులంతా రచయిత లయితే కనీసం అందుకైనా ఉపయోగపడతారు" అన్నాను "సరే లెండి

ఇప్పుడా విషయాలెందుకూ? మా 'జనప్రియ'కు ఈ వారం ఓ కథరాసి ఇవ్వండి'' అన్నాడు.

''చూద్దాంలెండి'' అని తప్పించుకోబోయాను.

''చూద్దామంటే కుదరదు. ఇవాళ కథ పూర్తిచేసి రేపు ఉదయం ఆఫీసుకు తీసుకరండి ఆఫీసు తెలుసుగా'' అన్నాడు.

కథలు రాయడం నాకు మంచినీళ్ళ ప్రాయమనుకున్నట్టుంది. గోపాల రావు. లేకపోతే ఒక్క రోజులో కథ వ్రాయడ మేమిటి?

రూం కొచ్చి పాత కాగితాలు వెతికితే ఎప్పుడో రాసివుంచిన కథ ఒకటి తగిలింది. ఫెయర్ చెయ్యడానికి బద్ధకించి ఏ పత్రిక్కీ పంపలేక పొయ్యాను. తప్పనిసరిగ ఫెయిర్ చేసి మరుసటిరోజు జనప్రియ ఆఫీసుకు వెళ్ళేను.

గోపాలరావు వాకిట్లోనే ఎదురయ్యాడు. హడావిడిగా ఎక్కడకో వెళ్తున్నాడు. నన్ను చూచి ''మాట తప్పకుండా కథ తెచ్చారల్లేవుంది. ఆఫీసులో ఇవ్వండి. మిమ్మల్ని కాసేపు కూచోబెట్టి కాఫీ ఇచ్చేందుకు కూడా టైం లేదు. తొమ్మిదిన్నరకి యమ్.ఎల్.ఎ. రంగారెడ్డి గారింట్లో డిన్నరుంది. వీలయితే రేపురండి మాట్లాడదాం.'' అంటూనే టాక్సీ ఎక్కాడు.

కథ వినిపించి ఆయన అభిప్రాయం కనుక్కుందామనుకున్నాను. గోపాలరావుకి టయింలేదు. కథ ఆఫీసులో ఇచ్చివచ్చాను.

తరువాత మూడురోజులు ఆఫీసుచుట్టూ ప్రదక్షిణ చేశాను. గోపాల రావు దొరకలేదు. ఆఫీసులో వాకబుచేస్తే, ఒకరోజు ఏ హోటల్లోనో రమ్మీ ఆడుతున్నారు. మరో రోజు ఏ ఆఫీసరు వీడ్కోలుకో వెళ్ళాడన్నారు. ఇంకో రోజు ఏదో టీపార్టీకి. ఇన్ని వ్యాపకాలున్న మనిషి ఆఫీసు కుర్చీకి అతుక్కు పోవటమెలా కుదురుతుంది.

అయితే నేను మాత్రం ఆశ వదలుకోలేదు. మా ఆఫీసుకు వెళ్ళే దారి లోనే జనప్రియ ఆఫీసుంది. కనక రోజూ అలా ఒకసారి ఆఫీసులోకి తొంగి చూస్తూనే వున్నాను.

నేను కథ యిచ్చిన పది రోజులకు ఆయన ఆఫీసులో కనిపించాడు. నన్ను చూచి ''రండి. నా కోసం చాలాసార్లు వచ్చారటగా ఈ మధ్య? ఏదీ

క్షణం తీరికలేదు. జీవితం మీద విసుగు వస్తోందంటే నమ్మండి'' అంటూ గోపాలరావు ముఖం చిట్లించాడు.

"మీ కథ అచ్చయింది చూచారా" అన్నాడు గోపాలరావు మళ్ళీ.

''అc ఆ కథ గురించి మీ అభిప్రాయ మేమిటో కనుక్కుందామని వచ్చాను'' అన్నాను.

''బావుంది. కథల విషయం నాకేం తెలుసు''నని అన్నాడు.

"కూర రుచి చెప్పడానికి దాని పాకాన్ని గురించి తెలియవలసిన అవసరం లేదుగా'' అన్నాను.

"అది సరేననుకోండి. శిల్పం విషయం నాకు అట్టే తెలియదు. కథా వస్తువు మరీ పేలవంగావుంది. బొత్తిగా సెక్సు వాసనలేదు. ఇప్పుడు ఇలాంటి కథలు ఎవరికి కావాలండి.''

గోపాలరావుగారి అభిరుచులు మరీ ఇంత చౌకబారుగా వుంటాయని నే నూహించలేదు. వాస్తవం తెలిసినాక నా కథలోవున్న శిల్పాన్ని గురించి కంటెంటును గురించి చెప్పడంకూడా అవివేకమే ననిపించింది. కాసేపు ఆ మాటా ఈమాటా మాటాడి సెలవు తీసుకొని బయటపడ్డాను.

తర్వాత మూడు నెలలపాటు నేను గోపాలరావుకి ముఖం చూపించ లేదు. ఈలోగా రిట్రెంచ్ మెంటు మూలాన వున్న ఉద్యోగం వూడింది. హైదరాబాదు వదలేముందు మళ్ళీ ఒకసారి గోపాలరావు కలిశాడు. రోడ్డుమీద వెళ్తుంటే నన్నుచూచి టాక్సీ ఆపి 'రండి' అంటూ ఆహ్వానించాడు. ఎక్కి కూర్చున్నాను. తీరా టాక్సీ "మంజు" బారు ముందు ఆగిన తర్వాత నేను చేసిన పొరపాటు అర్థమయింది. టాక్సీ దిగి అయోమయంలో పడ్డాను.

''రండి కాసేపు కూచుని మళ్ళీ వద్దాం'' అన్నాడు.

''అబ్బే నా కలవాటులేదు. మీరు వెళ్ళండి.''

"అలవాటు లేకపోతే వూరికే కూర్చుందురు రండి''అంటూ లోపలికి ఈడ్చుక పోయాడు.

లోపల కూర్చున్న తర్వాత "విస్కీ, బ్రాందీ ఏదీ అలవాటు లేక పోతే బీరు పుచ్చుకోండి ఆరోగ్యానికి కూడా మంచిది'' అన్నాడు.

"క్షమించండి. నాకు ఏదీ అలవాటులేదు. మీరు కానివ్వండి" అన్నాను.

ఇక గోపాలరావు నన్ను బలవంతం చేయలేదు. వెయిటర్‌కు ఆర్డరిచ్చి, సిగిరెట్టు వెలిగించి "ఇక చెప్పండి ఏమిటి విశేషాలు? అన్నట్టు అడగటం మరచాను. మీ ఉద్యోగం పోయిందటగా ఇక ఏం చేద్దామనుకుంటున్నారు?" అని ప్రశ్నించాడు.

"ఏం చేయడానికి నేనింకా ఒక నిశ్చితాభిప్రాయనికి రాలేదు. పెట్టే బేడా సర్దుకొని ఇవాళ వూరికి వెళుతున్నాను. వూరికి వెళ్ళిన తర్వాత ఏం చేయాలో ఆలోచించవలసి ఉంటుంది" అన్నాను. గోపాలరావు ఏం మాట్లాడలేదు. విస్కీ గ్లాసు పెదవులకు కరిపించాడు. నేను చూస్తూ కూచున్నాను. విస్కీ నోట్లో పడగానే హుషారుగా కనిపించాడు.

"రిట్రెంచ్‌మెంటు అంటే జ్ఞాపకము వస్తూంది. ఈవారం 'జనప్రియ'లో అ విషయం మీదే సంపాదకీయం రాశాను. చదివారా పత్రిక?"

నిజానికి ఆ పత్రిక ముఖం చూడక చాలా రోజులయింది. చూచిన పత్రికల్ని కూడా శీర్షికలు చూడటం తప్పించి—సాకల్యంగా ఎప్పుడూ చదవలేదు. చదవడానికి అందులో ఏదన్నా ఉంటుందని నేనెన్నడూ వూహించ లేదు.

"లేదు. ఈ మధ్య పత్రికను చూడలేదు" అన్నాను.

గోపాలరావు ఇంకో దోసు మింగి మరో సిగరెట్టు వెలిగించాడు.

"మీకు తెలీక పోవచ్చు. ప్రభుత్వం విధిలేని పరిస్థితుల్లో రిట్రెంచ్‌మెంటుకు పూనుకుంది. ఆర్థికంగా సవాలక్ష ఇబ్బందులున్నై ప్రభుత్వానికి. ఇట్లాంటి పరిస్థితుల్లో ఏ ప్రభుత్వమయితే మట్టుకు ఏం చేస్తుంది చెప్పండి? చిత్రమేమిటంటే మీ యూనియన్స్ ప్రభుత్వాన్ని సానుభూతితో అర్థం చేసుకునేందుకు ఎప్పుడూ ప్రయత్నించవు. చీటికి మాటికి సమ్మెలూ, హర్తాళ్లు అంటూ ఆరాచక ధోరణుల్ని ప్రేరేపిస్తాయి."

గోపాలరావు "మీ యూనియన్స్" అన్న పదం నొక్కి పలికాడు-ఆయనకు ప్రభుత్వం మీదవున్న సానుభూతి, యూనియన్స్ పట్ల లేదు. వేలాది

ఉద్యోగులు నిరుద్యోగులయ్యారు. వారికి రేపట్నుంచి భుక్తికి గ్యారంటీ లేదు. పస్తులూ, ఆత్మహత్యలూ-ఏం సంభవించినా ఆశ్చర్యంలేదు. ఐనా గోపాలరావుకు వారిపట్ల పిసరంతైనా సానుభూతిలేదు. పైపెచ్చు యూనియన్స్‌ని విమర్శిస్తున్నాడు. ఆయన ధోరణికి నాలో ఎక్కడలేని జుగుప్సా కలిగింది. నేను దానిని వ్యక్తంచేయలేదు. ఆయనతో వాదించి లాభంలేదు. ఆయన జీవితం వడ్డించిన విస్తరి. నిరుద్యోగం, దారిద్ర్యం, ఆకలి.అవమానాలు—వీటిని గురించి ఆయనకు అర్థమయ్యేట్టు చెప్పడంకూడా కష్టం. లేని అనుభవాల అనుభూతుల్ని ఆయనలోకి ఇంజక్ట్ చెయ్యడం నా తలకు మించిన పని. నేను కిమ్మనకుండా కూర్చున్నాను. కాసేపట్లో గోపాలరావు బాటిల్ ఖాళీచేశాడు. నేను చెయ్యి ఆసరా ఇస్తే తప్ప లేవలేని లోకంలో ఉన్నాడు. తీసుకెళ్ళి టాక్సీ ఎక్కించి సెలవు తీసుకున్నాను.

అదే ఆయన్ని కడసారి చూడటం. ఊరికి వెళ్ళిన తరువాత మళ్ళీ ఉద్యోగప్రయత్నం చేయలేదు. వ్యవసాయం చేసుకోవటంలోనే హాయి అనిపించింది. ఇప్పుడు ఆయన ఫొటో ఎదురుగా కనిపిస్తే, గత స్మృతులు కళ్ళముందు మెదిలాయి. ఆ స్మృతుల మధ్య ఏ ఒంటిగంటకో నిద్రపట్టింది.

ఉదయం ఏడింటికి లేచి కాఫీ తీసుకున్నాక శేషమాంబ వచ్చింది.

"ఇక చెప్పండి. ఏం నాటక మాడుతున్నారు?" అన్నది వస్తూనే.

"హరిశ్చంద్ర."

"మంచిదే. మీరు ఏదైనా వేషం వేస్తారా అందులో?"

లేదండీ, నేను స్కూలు కమిటీ ప్రెసిడెంటుని. ఈ నాటకం కూడా స్కూలు సహాయార్థం వేస్తున్నాం.నటులంతా నాకు పరిచితులూ,మిత్రులూ."

"అయితే నే నొక్క దాన్నే నన్నమాట అపరిచితురాల్ని."

"మీరు కూడా ఇప్పుడు పరిచితుల కిందే లెక్క."

శేషమాంబ సన్నగా నవ్వింది. ఇక ఆవిడతో ఏం మాట్లాడడానికీ తోచలేదు. అడ్వాన్సు డబ్బులు ఇచ్చి తేదీ కూడా చెప్పాను.

"ఆవిడ డబ్బులు తీసుకుంటూ మీరు నా గాత్రము వినకుండానే

అడ్వాన్సు ఇస్తున్నారు. తీరా నాటకమురోజున విని బాధపడవలసివస్తే నా బాధ్యతలేదు'' అన్నది నవ్వుతూనే.

''మీ గాత్రం వినకపోయినా మీ గురించి విన్నాను. అందుకనే ఇంతదూరం'' వచ్చాను.

నేను ఎంత అవసరం లేదన్నా ఆవిడ హార్మోనియం ముందు కూచుని నాలుగైదు పద్యాలు వినిపించింది. చక్కటి కంఠం. ఎంతో భావం యుక్తంగా చదివింది. కాని చదవడంలో లోపాలు లేకపోలేదు. మామూలు జనం వాటిని పట్టించుకోరు. వారికి కావలసింది రాగాలాపన.

ఆవిడ ఇంకా పాడటానికి సిద్ధంగా వుంది. టైం చూచాను. ఎనిమిదైంది. ఇక అర్ధగంటకు ట్రైనుంది.

లేచి, ''ఇక వస్తానండీ'' అన్నాను.

ఆవిడ గేటువరకు వచ్చింది. ఎందుకో చప్పున గోపాలరావు విషయం జ్ఞాపకం వచ్చింది.

''గోపాలరావు మీకు తెలుసా!''

అనవసర ప్రశ్న వేశానేమో ననిపించింది. వృత్తిరీత్యా ఆవిడకు ఎంతోమంది తెలిసి ఉంటారు. వారిని గురించి ప్రశ్నించడం సబబుకాదు. సభ్యత మరచి ఎలా ప్రశ్నించానో నాకే అర్థంకాలేదు. ''మీకు తెలుసా?'' ఆవిడ ఎదురుప్రశ్న వేసింది. ''తెలుసు నేను హైదరాబాద్‌లో ఉండగా వారితో పరిచయమైంది.''

''ఓహో అలాగా! గోపాలరావు నాకు స్వయాన అన్నయ్య. అప్పుడప్పుడు ఇక్కడికి వస్తూనే ఉంటాడు. నా మీది అభిమానంతోటి కాదనుకోండి, నా డబ్బుకోసం.''

ఆవిడ నవ్వుతూనే అన్నది. ఆ నవ్వులో విషాదచ్ఛాయలు మిళితమై వున్నాయి.

ఒకసారి ఆమె ముఖంలోకి చూచాను. గోపాలరావు ఛాయలు స్పష్టంగా గోచరించాయి. శేషమాంబ, గోపాలరావు ఏకోదరులు.

—:o:—